

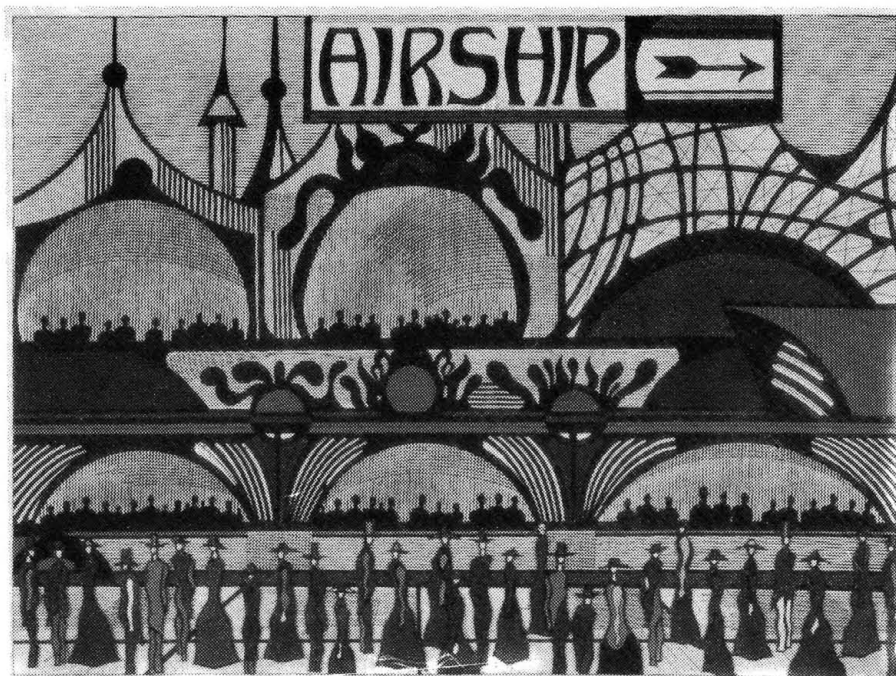
Az „írástudók” kézikönyve

„A gyűjtőszennvedélynek és kutatásnak egyik legrégebb és legkedveltebb tárgya a könyv. Ez természetes is, mert hiszen a könyv tulajdonképpen a tradíció közvetítője, az emberi kultúra eredményeinek tartálya, megőrzője, edénye. Bírása tehát különös örömet jelent, mert azt az érzést kelti fel bennünk, hogy segítségével hozzáférhetünk mindahhoz, amit az előttünk élt generációk és legjobb kortársaink alkottak és elértek. De a könyv ezenkívül ipari termék is, és keletkezésénél annyiféle erő és befolyás játszik közre, hogy tartalmán kívül külső formái is korának legfontosabb törekvéseit tükrözik... A szép könyvet nem valamely művész vagy nyomdász „egyénség” szuverén akarása hozza létre, hanem a könyvet munkáló szerző, kiadó és iparos alázatosan szerény, elmélyedő szeretete, a kutatás, amely türelemmel, hittel és szorgalommal merül el a részletekben, és nem eltagadni, leleplezni akarja azt, amit ezekben a részletekben felfedez, hanem éppen azok kifejlesztésével, a könyvben összefutó tendenciák lelkiismeretes összeegyeztetésével akarja az új formát kialakítani” – írta Kner Imre 1934-ben a Könyvtári Szemle hasábjain (Könyvtári Szemle. 1934. 4. 26–27. 1.)

A könyv megszületéséhez, megalkotásához tehát a nyomdászton kívül számos szakember, szerző, szerkesztő, tördelő, lektor értő és lelkiismeretes munkájára van szükség. Az ő felkészültségük, ismereteik döntően meghatározzák a megjelenő nyomtatott termék végső formáját. Egy kiadvány értéke pedig nem csupán tartalmától függ, hanem azt számos egyéb tényező is befolyásolja, mint pl. a mű megjelenési formája, szerkesztése, az alkalmazott jegyzetek, a hivatkozások módja, a közölt ábratípusok, a mutatók rendszere. „A könyv technikájának, anyagának, a könyvet alkotó egyes tényezőknek is megvannak a maguk belső törvényei, egyes tulajdonságaiknak, s ezek egymáshoz való viszonyának vannak bizonyos természetszerű belső igazságai, melyeket tisztán kell látnunk, fel kell ismernünk. Ma már tudjuk, hogy a „szép” könyv egyúttal a „jó könyv”, az „igaz” könyv, melynek szépségeit ezekből a belső igazságokból lehet csak levezetni.” (Kner I. uo.)

A tipográfia, a könyvművészet és kiadványszerkesztés kutatásának hazánkban nagy hagyományai vannak, így igen jelentős a témára vonatkozó és rendelkezésünkre álló hazai szakirodalom, elég, ha csupán Haiman György, Kner Imre és Szántó Tibor munkásságára utalunk, akik a maguk szűkebb szakterületén európai mércével mérve is kiemelkedőt és maradandót alkottak. Ugyanakkor a legutóbbi időig hiányzott egy, a kézíratszerkesztés, könyvkiadás egész problematikáját felölelő, de a legapróbb részletkérdésekre is kitérő hazai kézikönyv, mely a szerzők, korrektorok, tördelők számára szükséges tudnivalókat rendszerezetten áttekintené. Egy ilyen kézikönyv hiánya nagyon megnehezíti a szerkesztőségekben dolgozók napi munkáját, s nélküle nehezen alakulhat ki a következetes és egységes hazai szerkesztőségi gyakorlat.

Az elmúlt években a számítógép megjelenése jelentősen átalakította a kiadói szakmát, különösen a kézirat szedését, tördelését és a műszaki szerkesztést. E

körülmény miatt méginkább halaszthatatlanná vált a mai kiadói követelmények feltérképezése, az egyes munkafolyamatok számbavétele.

Meggyőződésünk, hogy a kiadók és szerkesztőségek mellett van még egy terület, ahol a fentebb vázolt ismeretek szintén nélkülözhetetlenek: ez a felsőoktatás. Az egyetemi és főiskolai hallgatók tanulmányi idejük alatt szemináriumi és évfolyamdolgozatokat, szakdolgozatot és tudományos diákköri értekezést írnak, melynek során azt is bizonyítaniuk kell, hogy ismerik a tudományos munka, a dolgozatkészítés technikáját, tisztában vannak a formai követelményekkel, a hivatkozások módjával, képesek egy téma bibliográfiáját összeállítani. Sajnos nem ritkák az olyan szakdolgozatok, sőt benyújtott tudományos diákköri pályamunkák sem, melyekből hiányoznak a felhasznált, sőt az idézett forrásokra való hivatkozások, a disszertációk szerkezetileg tagolatlanok, hiányosak a bibliográfiai források. Pedig ők a jövő potenciális szerzői, a jövő „írástudói”! Tapasztalatunk, hogy a forgalomban lévő dolgozatkészítési útmutatók, mint pl. Eco, Umberto: *Hogyan írjunk szakdolgozatot?* (Bp. 1992. Gondolat) c. munkája, általánosan nem terjedtek el, az ilyen irányú felkészítés kizárólag a tanárok jószándékától, odafigyelésétől függ.

A hazai kiadványokhoz szokott olvasó gyakran irigykedve veszi kézbe, lapozgatja az egyes külföldi, elsősorban angol, amerikai és német kiadók által megjelentetett tudományos és szépirodalmi műveket, mert ezek nemcsak külső megjelenésükkel, kiállításukkal, esetleg a papír minőségével hívják fel magukra a figyelmet, hanem többnyire a kiadványok jó szerkesztésével, áttekinthetőségével,

kellő tagoltságával is. E nagymúltú kiadók, mint pl. a Cambridge University Press, a Duden, több évtizedes, akár 1-2 évszázados múlttal, kiforrott gyakorlat-tal rendelkeznek, s a jó hagyományokhoz való ragaszkodás, a konvencionális formák betartása teszi kiadványaikat egységessé és áttekinthetővé. E tekintélyes kiadók az általuk alkalmazott formai előírásokat többnyire kézikönyvekben foglalták össze, melyek szigorú feltételeket fogalmaznak meg, írnak elő szerzőnek, szerkesztőnek, kiadói munkatársnak egyaránt.

Gyurgyák János ismerve a rendezetlen hazai kiadói, szerkesztőségi állapotokat, határozta el, megpróbál ezen változtatni, s ennek érdekében elkészíti a szerzők, szerkesztők kézikönyvének hazai változatát. Munkája elkészítéséhez mintául elsősorban az amerikai (*The Chicago Manual of Style*. Chicago, 1993, University of Chicago Press), az angol (Judith Butcher: *Copy-Editing*. Cambridge, 1992, Cambridge UP) és a német (Friedrich Wilhelm Weitzel: *Duden Satz- und Korrekturanweisungen*. Mannheim, 1980, Bibliographisches Institut) kiadói kézikönyvek szolgáltak.

Gyurgyák János briliáns művet alkotott! Munkájának, ahogy az Előszóban maga is megfogalmazta, „két címzettje” van: a szerzők és szerkesztők, akiknek gyakorlati munkájához kíván konkrét útmutatást nyújtani, valamint a felsőoktatásban tanulók, akik e kézikönyvvel olyan oktatási segédlethez jutnak, melyből elsajátíthatják a tudományos munka technikáját, annak alapjait.

A szerző kézikönyvének elkészítéséhez felhasználta a tekintélyes hazai szakirodalmat, figyelembe vette a korábban már említett külföldi kézikönyvek útmu-

tatásait, és támaszkodott az évszázadok alatt kialakult magyar kiadóipari hagyományokra és természetesen saját több mint tíz éves szerkesztői tapasztalataira. Az egyes problémák, esetek tárgyalása során, ha szükségesnek ítélte, minden esetben jelezte az általa legkedvezőbbnek vélt megoldásokat, eljárásokat. A nagy gonddal, körültekintéssel és szakmai hozzáértéssel készült útmutató szerzője ezzel is segíteni kívánta, hogy a hazai kiadói gyakorlatban a formai kérdésekben minél hamarabb kialakuljon a követendő egységes gyakorlat, létrejöhön a kívánt konszenzus.

A kézikönyv logikailag két fő részre tagolódik. Az első a könyvet, a „végterméket”, annak szerkezetét, alkotóelemeit mutatja be, míg a második a könyv készítésének folyamatát követi.

A kötet első két fejezetének témája a könyv főrészt kiegészítő, az ahhoz kapcsolódó ún. járulékos részek. Ezeknek, mint pl. a címlap, a copyrightoldal, a tartalomjegyzék, az előszó, megvan a hagyományosan kialakult egymáshoz viszonyított sorrendjük, s az egyes oldalak „megszerkesztésének”, a szövegek elhelyezésének és tipográfiájának is léteznek íratlan szabályai.

A kiadvány következő része a könyv főszövegével, annak formai, szerkesztési problémáival foglalkozik. Mint köztudott, a folyó szöveget, a jobb megértés érdekében, megfelelő rendszerességgel meg kell szakítani, tagolni kell, melynek megvannak a sajátos formai eszközei. A tagolás legegyszerűbb módja belső címek alkalmazása, melyek hierarchiát alkotva tükrözik a könyv szerkezetét. Fontos követelmény az idézésre vonatkozó szabályok pontos betartása, de ehhez tájékozottnak kell lennünk az utalások különböző módozataiban.

A tudományos munkák elengedhetetlen kelléke a jegyzet és a hivatkozás. Ahhoz, hogy minden esetben a legmegfelelőbb jegyzet-típust kiválaszthassuk, ismerni kell annak minden változatát, és tisztában kell lennünk mindcelyik előnyével és hátrányával is. Míg a hivatkozásokra nincs egységes előírás, addig a bibliográfiai rövidítésekre és azok alkalmazására általánosan elfogadott szabályok vonatkoznak. E fejezetben mindezekre a kérdésekre kielégítő választ kapunk.

A könyv főszövegét különböző járulékos részek követik, melyek közül a legfontosabb az irodalomjegyzék és bibliográfia, valamint a mutatók. Érthető tehát, hogy a kiadvány következő fejezeteiben Gyurgyák János is jelentős teret szentel a problémaköröknek. Megismerheti az olvasó az irodalomjegyzék és bibliográfia típusait, a különböző dokumentumok, az egy- és többkötetes művek, az időszaki kiadványok, a cikkek bibliográfiai leírásának szabályait, melyeket számos példa illusztrál. A tudományos műveknek, a szakkönyveknek szinte szerves tartozéka a mutató, leggyakrabban a név- és tárgymutató. A könyv tájékoztat a mutatók különböző típusairól, az egyes típusok főbb változatairól, a mutatók egymás utáni sorrendjéről. Különösen tanulságos a betűrendbe sorolás szabályainak nyelvészeti megalapozású példákkal szemléltetett összegezése.

A kézikönyv második része fejezetekre bontva kronologikus rendben nyomon követi a kézirat útját egészen a mű elkészültéig, a kiadvány megjelenéséig. Itt ismerhetjük meg többek között a szerzői kézirat alapkövetelményeit, a korrektúrajeleket és azok használatát. Napjainkban egyre gyakoribb, hogy a kiadó lemezen kéri az elkészült művet. Tizenhat pontban összegzi a szerző a lemezen leadott kéziratok legfontosabb tudnivalóit.

Ugyancsak hasznos és fontos az az összeállítás, mely felsorolja azokat a hazai és külföldi periodikákat, kereskedelmi és kiadói vállalkozásokat, ügynökségeket, melyek segítik a könyvpiac, az újonnan megjelenő könyvek áttekintését.

A téma iránt mélyebben érdeklődők számára irodalomjegyzék áll rendelkezésre. A több mint 200 tételből álló ajánlott irodalom azokat a műveket tartalmazza, melyeket a szerző felhasznált munkájának elkészítéséhez.

Az útmutató kézikönyv függelékben több olyan táblázatos összeállítást közöl, melyek a kiadói és szerkesztői munka mellett a kutatói munkában, a könyvtári tájékoztató munkában, de a hétköznapi életben is gyakorta felmerülő kérdéseinkre választ adhatnak. Megtaláljuk itt a külföldi ábécék átírási szabályait, a nap-tári rendszerekre vonatkozó tudnivalókat, a különböző mértékegységeket és azok átszámítási módját, a papíralakok, a könyvformátumok méretadatait, a leggyakrabban használt szedéstükör-méreteket és a nyomdászatban használatos átszámítási táblázatokat.

Végzetül külön kell szólnunk „A szerkesztő és szerző segédkönyvei” c. fejezetről. Ebben az összeállításban a szerző azokat a segédeszközöket gyűjtötte össze, melyek ismerete véleménye szerint a szerkesztői munkában nélkülözhetetlen. A könyv használatját azonban kellemes meglepetés éri, mert a referenzs műveknek a vártnál sokkal nagyobb tárházával találkozunk.

A hazai tájékoztatás egyik legnagyobb adóssága, hogy nem rendelkezik modern másodfokú bibliográfiával. Már több mint 30 éve annak, hogy 1963-ban megjelent Szentmihályi János–Vértesy Miklós: „Útmutató a tudományos munka hazai és nemzetközi irodalmába” c. mű, mely a mai napig is az egyetlen kalauz jellegű másodfokú bibliográfiánk. Hiába volt kiváló a maga korában, ma már egyre inkább történeti értéke dominál. E mostani másodfokú bibliográfia ezért is lesz nélkülözhetetlen forrása könyvtárosoknak, bibliográfusoknak, kutatóknak, minden írással és könyvvel foglalkozó szakembernek!

Az összeállítás elején a szerkesztői munkában leggyakrabban használatos alapművek találhatók: helyesírási, nyelvhelyességi szótárak, magyar és külföldi terminológiai és magyarázó szótárak. A bibliográfia további fejezetei áttekintik a magyar nemzeti bibliográfia teljes rendszerét, magyarázó szöveg kíséretében bemutatják a legismertebb hazai és külföldi másodfokú bibliográfiákat, az időszaki kiadványok bibliográfiai és lelőhelyadatait számbavevő forrásokat, az ismertebb book is print jegyzékeket. Tájékozódhatunk még a legfontosabb enciklopédiákról, a hazai és külföldi életrajzi, statisztikai, intézményi adattárakról, címtárakról.

A bibliográfia második része tudományágak szerinti tagolásban veszi sorra az alapvető referenzs forrásokat a következő sorrendben: a szaktudomány legismertebb magyar és nemzetközi bibliográfiái, a legjelentősebb kézikönyvek, utalás azokra a másodfokú bibliográfiákra pontos lapszámok feltüntetésével, ahol további források találhatók, a legfontosabb hazai monográfiák, végül a tudományág vezető magyar szakfolyóiratai.

A bibliográfia a szerző körültekintését, igényességét tükrözi. Azon túl, hogy értékelhetően nagyon komolyan mérlegelte, hogy egyetlen fontos mű se maradjon ki az összeállításból, ügyelt a bibliográfia arányaira, és figyelemmel volt arra is, hogy a bibliográfiai kalauzban a téma legújabb, legfrissebb nyomtatott és számítógépes segédeszközei kapjanak helyet. A bibliográfiában felsorakoztatott

művek jelentős hányada 1990 után jelent meg! Az összeállítás megbízhatóságát és használhatóságát garantálja, hogy a leírások az autopszia elve alapján készültek, és a regisztrált könyvek több mint 90%-a a magyar könyvtárakban meg is található. Az egyes művekhez, fejezetekhez fűzött annotációk, megjegyzések, utbaigazítások nagyban segítik a kötet használóját az irodalomban való eligazodásban, a további források felkutatásában.

A kézikönyv a téma problematikáját szerteágazóan, minden lényeges kérdésre kiterjedően, modern, korszerű szemléletben dolgozta fel, s így minden bizonnyal szerzőknek, szerkesztőknek, kiadói munkatársaknak, könyvtárosoknak, minden írással foglalkozó, „írástudó” szakembernek az elkövetkezendő években ez lesz az egyik leggyakrabban forgatott segédkönyve. Az ízléses, szép kiállítású, gondosan szerkesztett mű az OSIRIS Kézikönyvek sorozatában jelent meg. (Gyurgyák János: Szerkesztők és szerzők kézikönyve. Bp. 1996. Osiris Kiadó. 540 p. (Osiris Kézikönyvek).

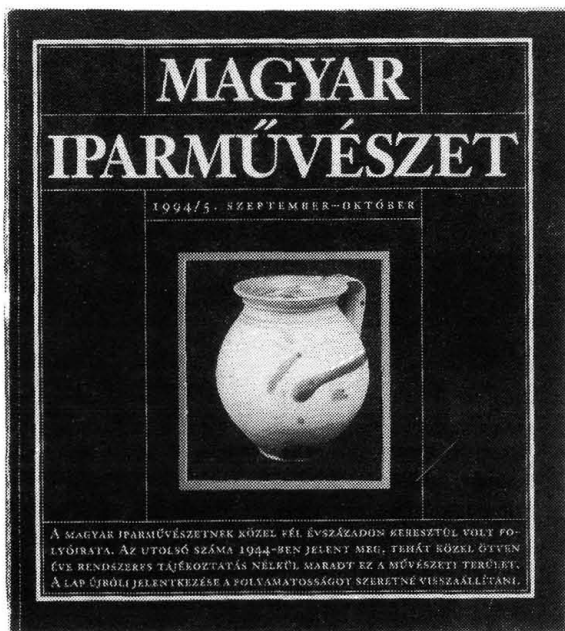
Szabó Sándor

Magyar Iparművészet

*Beszélgetés Dvorszky Hedviggel,
a Magyar Iparművészet c. folyóirat
főszerkesztőjével*

1997-ben negyedik évfolyamába lépett a Magyar Iparművészet c. folyóirat. Valójában azonban száz esztendő (lenne), hiszen 1897-ben indult, és 1944-ig folyamatosan megjelent. Ma évi négy szám készül, és igen átfogóan, több tucat műfajra (ötvösség, fém-művesség, belsőépítészet, környezettervezés, bútor, díszlet, játék, textil-művészet, gobelin, ruha és jelmez, bőrművesség, kerámia, porcelán, üveg, könyvművészet, plakát, reklámtervezés, ipari formatervezés stb.) kiterjedően számol be a magyar iparművészet mestereiről és produktumairól. A lap hamar igen népszerűvé, általánosan ismertté és elismertté, rangossá vált. Bizonnyal sok könyvtár is előfizet rá, de az is elképzelhető, hogy sokan nem is sejtik, miért van szükség egy ilyenféle lapra, mit is akar valójában, igazából mivel is foglalkozik. A főszerkesztő neves, ismert művészettörténész, korántsem csupán az iparművészet szakértője. Tőle tehát többet, mást is kérdezhetek, mint egy „közönséges”, csak saját szakját ismerő főszerkesztőtől. Mindenekelőtt azonban arra lennék kíváncsi, miért is született meg, pontosabban miért is született újjá ez a folyóirat?

– Az iparművészet tárgyai, műalkotásai mindennapi életünk szerves részeivé váltak. Ez az a művészet, amelynek produktumaival mindenki találkozik, amelyek mindenki kezeügyébe esnek. Ennek ellenére (vagy talán éppen ezért) e művészettel kapcsolatban a legtöbb a tájékoztatatlanság, a félreértés, a babona. A folyóirat egyik legfontosabb célkitűzése, hogy alapos, szakszerű tájékoztatást nyújtson erről a területről, méghozzá annak nemcsak egy-két ágáról vagy problémájáról, hanem lehetőség szerint egészeről. A magyar iparművészetnek hatalmas,

igen gazdag múltja van. A lap őrzi ennek a – nevezzük egyelőre így – tárgyi kultúrának a múltbeli eredményeit, bemutatja őket, képviseli, felmutatja a tradíciót. Ez a tradíció persze maga is igen összetett. Volt időszak, amikor a magyar iparművészet – gondoljon pl. az Esterházy kastélyra, a régi magyar ötvösművészetre, hajdani hintókra, hadd ne soroljam tovább – abszolút világszínvonalú volt. Nemcsak művészi vonatkozásban, de – az iparművészet esetében ez alapkérdés – technikai, mondhatnám ipari vonatkozásban is. Voltak aztán időszakok, amikor eget kért ugyan a magyar iparművészek tehetsége, ám mindezt csak egy századokkal elmaradt ipari háttér birtokában, úgy is mondhatnám, ipari, gyártási háttér hiányában mutathatta fel. Volt időszak, amikor azért ment valaki iparművésznek, mert úgy vélte, e területen jobban megvalósíthatja magát, azt adhatja, amit – akkor – művészként, képzőművészként nem adhatott. Magam is írtam arról – még a hetvenes években a Valóságban –, hogy a tiltott absztrakt művészet gyakorlása miatt mentek többen iparművésznek. Ma már nem egészen így látom ugyan a kérdést, hisz nyilvánvaló, hogy más a képzőművészeti avantgárd, képzőművészeti absztrakció, azt és úgy iparművész nem adhatja. De kétségkívül volt egy ilyen korszak, van egy ilyen hagyomány is. És még igen sokféle. Nos, a folyóirat a teljes magyar iparművészeti hagyomány bemutatására vállalkozik. Természetesen nem egyszerre. A másik igen fontos, az előzővel legalábbis egyenrangú célkitűzésünk, hogy figyelemmel kísérjük a kortárs iparművészet legújabb teljesítményeit, bemutassuk legjelentősebb alkotóit. Természetesen ez sem csupán egy-egy alkotó bemutatását jelenti. Hanem azt, vagy azt is, hogy felgöngyöltjük a mai magyar iparművészet alapproblémáit, alapkérdéseit. Mert ilyenek vannak szép számmal. Végül a harmadik nagy terület, amelynek gondozását felvállalta a lap, a szakmai oktatás kérdésköre. Tájékoztatót is nyújt a szakmai oktatás munkájáról, anyagot is kínál hozzá és segíti is ezt az oktatást.

– *Legizgalmasabbnak az látszik, amit a kortárs iparművészet problematikájáról mondott. Miben áll ez a problematika?*

– Nézze, az iparművészet önmagában is problematikus terület. Telis-teli el-
lentmondásokkal. Vegyük csak azt, hogy általában a tárgyi kultúra világában sor-
olják termékeit. Joggal. De persze nem csak tárgyi kultúráról van szó az ipar-
művészet esetében. A szellemi kultúra terméke is. A „nap lenyomata” is. Azután
igen sajátos az iparművészet helyzete is. Mindig is az volt, napjainkban, a húsza-
dik század legvégén azonban kiváltképpen az. Mesterség az iparművészet, igen
kemény, nehezen, sok munkával megtanulható, elsajátítható mesterség. Igen
erősen anyagfüggő. Problematikájának egy jó részét éppen az adja, hogy mit tud
kihozni az anyagból. Nemes anyagokra van szüksége és arra az invencióra, amely
meglátja, kihozza ebből az anyagból mindazt, ami benne van, csak eddig esetleg
nem vettük észre. Igen érdekes volt pl. amikor felfedezték – először talán a leng-
yelek – hogy a textil önmagában is plasztikus hatású. Hogy nem henye játszad-
ozás textilszobrot készíteni, hanem a textil szinte vágyik arra, hogy plasztikus
tulajdonságait kibontakoztathassa. De minden anyagnak vannak sajátos, felfede-
zett, vagy még felfedezésre váró, vágyó tulajdonságai. Ezeket csak a mesterséget
csúcshintén ismerők bonthatják ki belőle. De vannak még problémák bőven.
Vegyük az ipari háttér kérdését. Nyugaton, hatalmas fejlett ipari háttér birtoká-
ban alkotnak az iparművészek. Minálunk, utaltam már rá, szinte egy ilyen háttér
teljes hiányában. De ha megvan, ha meglenne is ez a háttér, az is felvet érdekes
kérdéseket. Vajon az-e az iparművészet igazi célja, hogy feloldódjon a funkció
szolgáltatásban? Hogy, persze magas színvonalon, de eldobható, eldobandó tár-
gyakat produkáljon? Ha így van, akkor vajon honnan az a hatalmas igény, hatal-
mas nosztalgia az iparművészeti műtárgyak iránt? Vagy csak a nagypapa pipája,
komódja, használati eszközei, a nagymama ékszerai lehetnek érdekesek? Tud-e

és ha igen, hogyan, mi módon, tartós, későbbi kornak is sokat mondó tárgyakat produkálni a mai magyar iparművészet? A célkitűzések, módszerek és persze az eredmények is alkotónként mások és mások. Erről is beszámol a lap. Igen érdekes probléma a hagyományos anyag és a modern technika találkozása is. Az imént beszéltem az anyagban rejlő, még fel nem fedett tulajdonságokról. Nos, ezeket a tulajdonságokat nemcsak a művész fedezheti fel, hozhatja ki az anyagból. Ilyen felfedezéseket tesz a modern technika is. A kerámiák, az üvegek, a porcelánok, összefoglaló nevükön a szilikát anyagok esetében pl. csak a huszadik században alakultak ki azok a megmunkálási technológiák (pl. az igen magas hőfokon égető kemencék) amelyek egyszerűen megváltoztatják ezeknek az anyagoknak a szerkezetét, és így olyan hatások kiváltására is képessé teszi őket amelyről régen nem is álmodhattak a művészek. Ezek a lehetőségek természetesen igen nagy mértékben inspirálják a művészeket. Igen sok ilyen technológia csak a második világháború után terjedt el, hiszen, érdekes módon, egy jó részük a hadiiparból került ki.

Főként az anyagokról, az anyagok diktálta lehetőségekről beszéltem eddig, természetesen, hisz az iparművészet, mint mondtam erősen anyaghoz kötött. De nem csekély a szellemi, a szó szorosabb értelmében vett művészi problémák száma és jelentősége sem. Az avantgárd művészet nagy fordulata éppen abban állt, hogy a világ ábrázolása, leképezése helyett a művészek önmaguk ábrázolására kezdtek vállalkozni. Saját identitásukat kívánták felmutatni. Ez a visszafordulás, önmagába fordulás az iparművészek esetében is felfedezhető, csakhogy egészen más módon és persze egészen más eredményekkel. És a szellemi problematika különösen fontos a kelet-európai, a magyar iparművészet esetében. A technika hiányában itt a szellemi innováció, az önkifejezés kaphat nagyobb súlyt és lendületet. Az, hogy a magyar és a kelet-európai iparművészetnek oly nagy hatása és rangja van Nyugaton, nem utolsó sorban ennek a sajátos helyzetnek a következménye. A hazai iparművészek nemcsak úgy önmaguktól leleményesek, invenciózusak. Erre rá is kényszerülnek. De sorolhatnám a kérdéseket és problémákat igen sokáig. Gondoljon csak arra, hogy az iparművészet mennyire költséggfüggő művészi ágazat. Akvarellt festeni, egy kicsiny szobrot elkészíteni szinte anyagi eszközök nélkül is lehet. Nemes anyagból készült, magas szintű technológiát felhasználó iparművészeti tárgyat nem

– *Stiláris kérdésekről is szó esett. Mi a helyzet az iparművészeti posztmodernizmussal, posztmodernséggel? Van ilyen?*

– Mi úgy tartjuk, hogy a posztmodern stiláris sajátosság. A csődbe menő ipari társadalom kétségeinek, bizonytalanságainak kifejezője. Mindenesetre az iparművészetben a posztmodern kérdésköre másként jelentkezik, mint az autonóm képzőművészetben. És hát éppen erről a másságról van szó. Láthatja, bármit kérdez, mindenkor jelezniem kell, az iparművészetben nem jönnek be a standard válaszok. És most itt az oktatásról is szólnék néhány szót. Talán zenei analógiával világíthatnám meg leginkább mondandómat. A „tisza forrásra”, mondjuk a magyar népdal pentatonijára utalnék. És arra, amit az iparművészet mesterség voltára mondtam. Az oktatásnak az iparművészeti tiszta forrásokhoz kell elvezetniük a tanulókat és a mesterséget kell igen alaposan elsajátíttatni velük. Talán emlékszik még, mit mondtam tárgyi és szellemi kultúra, anyagfüggőség és technika, mesterség és invenció kapcsán. Az oktatásnak – természetesen – az ala-

pokból kell kiindulnia. És – ezt is említettem – a Magyar Iparművészet egyik központi feladatának tekinti az oktatásról való tájékoztatást és az oktatás segítségét a maga eszközeivel.

– Egyre inkább úgy látom, nemigen szenvedhet anyag- és problémahiányban a folyóirat. Akiket érdekelnek az itt épp csak felvethető kérdések, nyilván akkor járnak el helyesen, ha a folyóirat évfolyamaihoz fordulnak. Azt azonban még megkérdezném, miféle folyóirat a Magyar Iparművészet?

– Mindenekelőtt igen gazdag illusztrációkban. Nekem is, a szerkesztőbizottságnak is az a meggyőződése, hogy semmi szükség hosszú, szöveges tanulmányokra, sokkal többet elmondanak a képek, az iparművészeti tárgyak igényes bemutatásai. Ne a tudós szövegekből kelljen kihámozni az olvasónak, miről is van szókép nélkül ez amúgyis reménytelen/, hanem nézze meg magát a tárgyat. Persze ettől nem válik a lap képeskönyvvé. De a képek birtokában már igen röviden, célratorően lehet szólni az érdemi kérdésekről. Azt talán mondanom sem kell, hogy a folyóirat meglehetősen komplex. Nemcsak azért, mert igen sok iparművészeti ág, műfaj van. Nemcsak azért, mert igen sok a kérdés és a megvilágítani való. Azért is, mert maga az, amit a lap bemutat, nagy komplexitást mutat. Gondoljon arra, hogy hányféle műfajt, művet, tárgyat, stílust stb. hasznosít pl. az egyházművészet. Szinte minden iparművészeti műfaj sajátos metszetben fellelhető itt. De gondoljon a „műzák testvériségére” is. Talán elég megemlítenem ezzel kapcsolatban Fodor András nevét, aki felkérésünkre ez évi első számunkban e címen útjára indította azt a rovatot, amelyben egy-egy mai költőnk képző- vagy iparművészeti ihletésű verseiből közlünk válogatást.

– Köszönöm a beszélgetést!

Vajda Kornél

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

ÓTVÖSSÉG
FEMMŰVÉSÉG
BILDSÓPÍTÉSZET
KÖRNYEZETTERVEZÉS
BUTOR
DISZLET
JÁTÉK
TEXTILMŰVÉSÉG
GOBELÉN
ÓLTOZKÖDÉS
RUHA- ÉS
BÉLMŰVÉSZET
BŐRMŰVÉSÉG
KERÁMIA
PORCELLÁN

ÜVEG
KÖNYVMŰVÉSÉG
PLAKÁT
REKLÁMTERVEZÉS
IPARI FORMATERVEZÉS
MŰVÉSZETLÉLET
KRITIKA
RESTAURÁLÁS
DIPLOMAZÓK
MŰVÉSZPORTREK
MŰTÁRAK
GYŰJTEMÉNYEK
GNÓJTÓK
KISLÉLEK
SZAKIRODALOM

Megjelenik negyedévesként

1997/1

